

v užitelném stavu. Zdali byly v souzeném případě podle zákonů té které doby platných nějaké přeplatky buď na nájemném nebo na příspěvcích na opravy, nelze ovšem toho času rozhodnouti, protože chybí příslušná skutková zjištění. Nelze souhlasiti s názorem nižších soudů o zpětném působení § 22 (2) zák. čís. 44/1928, ana byla žaloba podána již před 1. dubnem 1928. Nejvyšší soud vyslovil již v rozhodnutí čís. 8410 a v celé řadě jiných rozhodnutí, že se předpis § 22 (2) cit. zák. nevztahuje na přeplatky, jichž vrácení bylo do 31. března 1928 uplatněno žalobou, třebaže nebylo do tohoto dne ještě ani v první stolici rozhodnuto. Odkazuje se tudíž na zevrubné důvody onoho rozhodnutí, kde jsou probrány a vyvráceny všechny opačné názory, které i v tomto případě nižší soudy a žalovaní zastávají. Stačí, byla-li žaloba před účinností nového zákona u soudu podána, a nezáleží na jejím doručení, neboť žalobce již podáním žaloby požadoval to, co podle práva tehdy platného byl oprávněn požadovati. Jak již řečeno, »zjistil« odvolací soud ze spisů Nc I 650/26, že prý šlo o t. zv. »první pronájem« podle § 8 (2) zák. o ochr. náj., a dodal, že »z toho důvodu byla žalobcova žádost o soudní ustanovení činže pravoplatně zamítnuta a že tedy žalobce nemůže nyní z téhož důvodu tvrditi, že činži přeplatil a že má nárok na její vrácení.« S těmito důvody nelze souhlasiti. Především není ono »zjištění« odvolacího soudu zjištěním skutkovým, nýbrž právním posouzením věci, protože otázka t. zv. »prvního pronájmu« ve smyslu § 8 (2) zák. o ochr. náj. jest otázkou právní, kterou lze rozřešiti jen na podkladě skutkových zjištění, jichž však v tomto sporu dosud není. Pokud chtěl odvolací soud snad říci, že tu jde o věc již pravoplatně rozhodnutou, jest rovněž na omylu. Ve zmíněné právní věci bylo v mimosporném řízení ve výroku usnesení první a druhé stolice pravoplatně jen rozhodnuto, že se odmítá návrh nynějšího žalobce na určení nájemného. Důvody tohoto odmítnutí nemohly nabýti a nenabýly moci práva a nejsou závaznými pro procesní soud v nynějším sporu. Nejvyšší soud vyložil již v rozhodnutí čís. 7026, jaký jest rozdíl mezi mimosporným řízením o úpravě nájemného podle § 22 a mezi sporným řízením o vrácení přeplatků podle § 20 odst. 1 a 3 zákona o ochr. náj. Mimosporný soudce může upravití nájemné jen pro budoucnost od nejbližšího nájemního období, sporný soudce však rozhoduje o nároku na vrácení případných přeplatků za minulost. K tomu cíli musí si sám zjistiti, zda a jaké přeplatky podle zákonů platných v té které době tu jsou. Protože nižší soudy v důsledku svých nesprávných právních názorů neobíraly se věcí samou, a to ani útočnými prostředky žalobcovými, ani obrannými prostředky žalovaných a protože neučinily potřebných pro rozhodnutí skutkových zjištění, nezbylo než postupovati podle § 510 c. ř. s.

Čís. 9230.

Předmět sporu nepozůstává výhradně z peněžité sumy, domáhá-li se žalobce proti svému dlužníku a proti třetí osobě, by proti jeho pohledávce byly za bezúčinné prohlášeny jednak opomenutí dlužníka, záleže-

jící v tom, že dal proti sobě vydati rozsudek pro zmeškání, jednak hypotekární pohledávka žalovaného, přisouzená tímto rozsudkem pro zmeškání, jakož i exekuční práva pro ni získaná.

Zajištěním pohledávky ve smyslu § 57 j. n. rozumí se jen její zajištění rukojmím, zástavou nebo jistotou, nikoliv však zajištění provedením odpůřčího nároku.

Odpůřčí žaloba není žalobou určovací, nýbrž žalobou o plnění, nepřipustná jest žaloba, domáhající se jen prohlášení bezúčinnosti jednání neb opomenutí odpůřcova. Odpor proti přikázání pohledávky k uspokojení z nejvyššího podání nemá za účel vyloučiti pohledávku tu z likvidace při rozvrhovém řízení, nýbrž jen, by byla pohledávka prohlášena bezúčinnou proti pohledávce odporovatelově, proti jiným hypotekárním věřitelům podrží hypotekární pohledávka při rozvrhu nejvyššího podání plnou účinnost.

Odpůřčí nárok nemůže směřovati proti dlužníku odporovatele.

(Rozh. ze dne 3. října 1929, Rv II 515/29.)

Žalobce měl za Štěpánkou W-ovou vykonatelnou pohledávku 1.694 Kč. Josef B. zažaloval proti Štěpánce W-ové 20.000 Kč, jež mu byly přisouzeny rozsudkem pro zmeškání žalované. Při rozvrhu nejvyššího podání za exekučně prodanou nemovitost Štěpánky W-ové podal žalobce odpor proti přikázání 20.000 Kč na pohledávku Josefa B-a. Byl s odporem odkázán na pořad práva, podal na Josefa B-a a na Štěpánku W-ovou žalobu, by proti jeho pohledávce 1.694 Kč byly za bezúčinné prohlášeny jednak opomenutí dlužnice Štěpánky W-ové, záležející v tom, že dala proti sobě vydati rozsudek pro zmeškání, jednak hypotekární pohledávka žalovaného Josefa B-a 20.000 Kč, přisouzená tímto rozsudkem pro zmeškání, jakož i exekuční právo pro tuto pohledávku získané. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Podle § 12 odpůřčího řádu jest pouhá žaloba určovací vyloučena. Není přípustno žalobou se domáhati jen výroku soudu o relativní bezúčinnosti právního jednání dlužníkovy. K uplatnění odpůřčího nároku jest třeba žaloby o plnění, jejíž zvláštní obsah ustanovuje § 12 odp. ř. Podle tohoto zákonitého ustanovení jest nejen pohledávku, v níž žalující strana byla zkrácena, individuálně označiti co do jistiny, úroků a útrat, nýbrž musí i způsob plnění žalované strany podrobně býti uveden v žalobě. Musí býti uvedeno, jakým způsobem žalovaná strana za účelem uspokojení věřitelova má něco plniti nebo trpěti, zda a jaké plnění naturální věřitel požaduje, nebo zda a jaké náhradní plnění v penězích žádá. Tento předpis platí obzvláště též pro žaloby, jež v exekučním řízení musí býti podány k vyřízení odporu, jež věřitel vznesl při rozvrhovém řízení, byl-li odkázán s odporem na pořad práva (viz Bartsch-Pollak: Konkurs-Ausgleichs- und Anfechtungsordnung, 2. vydání str. 1054; Ehrenzweig: Kommentar zur Anfechtungsordnung, str. 518). V žalobní žádosti musí se tu věřitel domáhati výroku, by odporu bylo vyhověno v ten smysl, že se mu z rozvrhované podstaty přikazuje ta neb

ona částka (Neumann-Lichtblau: Kommentar zur Exekutionsordnung str. 750). Zda vedle této žádosti jest ještě třeba zvláštní žádosti, by dlužníkovo právní jednání bylo prohlášeno bezúčinným, pokud se týče zda taková další žádost jest vůbec přípustnou, jest v literatuře sporným; avšak v tom není rozporu a nemůže býti pochybným vzhledem na určitý doslov § 12 a na motivy (str. 13), že taková žádost o sobě nikterak nestačí. V souzeném případě neobsahuje žaloba takovéto určité žádosti ve smyslu § 12 odp. zák. Ovšem žalovaná strana tento formální nedostatek nenamítá a brojí proti žalobě z důvodů ryze hmotných. Avšak k řečenému nedostatku bylo přihlížeti z úřadu, ježto předpis § 12 odp. ř. nikterak a ani převážně se nedotýká jen soukromého zájmu věřitelova. Ostatně má soud v každém případě, kde byla podána určovací žaloba, zkoumati z moci úřední, zda je tu zájem na okamžité zjištění. V souzeném případě jest tuto otázku popřítí, jelikož věřitel zřejmě měl možnost a dokonce vzhledem k ustanovení § 12 odp. ř. i povinnost podati žalobu o plnění. V řízení druhé stolice nemůže býti uplatňován nový nárok, pokud se týče nelze již změnit původní žalobní žádost. Neučinil-li to žalobce v řízení první stolice, kde k tomu měl ještě možnost, nezbylo, než žalobu zamítnouti již pro shora dotčenou závadu, aniž by se odvolací soud musel zabývati uplatňovanými odvolacími důvody. Žaloba jest však i z dalšího důvodu pochybená, pokud směřuje proti spolužalované Štěpánce W-ové, dlužnici strany žalující. Odpůřčí žaloba nemůže býti podána proti dlužníku, nanejvýš v případě, kde věřitel proti dlužníku již má exekuční titul a žaloba má jen za účel, vyříditi odpor vznesený při rozvrhovém roku proti třetí osobě, které se prý neoprávněně ze jmění dlužníkova dostalo výhody, na niž proti odporujícímu nemá nároku. Proti dlužnici žalující strana při onom roku vůbec odpor nevznesla, žádný takový odpor nebyl odkázán na pořad práva a jest tedy přímo záhadno, čeho vlastně žalobce s odpůřčí žalobou proti dlužnici W-ové chce docílit. Účelem odpůřčích žalob není, by se věřitel vmísil do poměru mezi třetí osobou a dlužníkem; tyto žaloby mají jen za účel, by dotyčné právní jednání proti žalujícímu v jeho poměru k osobě třetí, již se dostalo neoprávněně výhody ze jmění dlužníkova, bylo prohlášeno bezúčinným, a by se takto této výhody místo třetí osobě dostalo odporujícímu. I k této skutečnosti, že odpůřčí žaloba byla podána i proti dlužnici, bylo přihlížeti z moci úřední, poněvadž jest hmotně právního rázu a bylo tedy žalobu proti spolužalované i z tohoto důvodu zamítnouti, ač tato žalovaná nevznesla námitku nedostatku pasivního oprávnění.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y

Ve směru formálním jest uvéstí toto: Žalovaní podali předem návrh, by odvolací soud, jenž ve svém rozsudku projevil právní názor, že předmět sporu netřeba po rozumu § 500 c. ř. s. oceniti, poněvadž prý jest tu směrodatnou výše pohledávky, pro kterou bylo odporováno jed-

nání žalovaných, předmět sporu nicméně ocenil, a by návrh ten, nevyhoví-li mu odvolací soud, byl považován za stížnost k nejvyššímu soudu. Když k tomuto návrhu žalovaných byla věc vrácena odvolacímu soudu, by o něm rozhodl, ocenil předmět sporu na 3.000 Kč, vyhověl tedy návrhu, čímž se stížnost stala bezpředmětnou a odpadla. Nejvyšší soud má za to, že odvolací soud byl k určení předmětu sporu nejen oprávněn, nýbrž i povinen, poněvadž předmět sporu nezáleží výhradně z peněžní sumy. Žalobce domáhá se žalobou výroku, by proti jeho pohledávce 1.694 Kč s přísl. byly za bezúčinné prohlášeny: jednak opomenutí dlužnice Štěpánky W-ové, záležející v tom, že se dala Josefem B-em kontumacovati, jednak hypoteční pohledávka žalovaného Josefa B-a 20.000 Kč, tímto rozsudkem pro zmeškání prisouzená, jakož i exekuční práva pro ni získaná. Nejde tu tedy o peněžitou sumu, tím méně výhradně o peněžitou částku. Že odpůrcí žalobou sleduje žalobce cíl, by dosáhl uspokojení své vykonatelné pohledávky peněžitě, není závadou, neboť tím nestala se ještě tato peněžní pohledávka předmětem sporu, nýbrž dala jen k němu podnět a mohla by výše této pohledávky býti směrodatnou jen v otázce, jak vysoko má býti hodnota předmětu sporu oceněna, nikoli však v otázce, zda vůbec jest předmět sporu oceniti. Ustanovení § 57 j. n. tu nelze použítí, neboť není zde předmětem sporu ani zástavní právo ani zajištění pohledávky, kterýmžto výrazem se rozumí jen její zajištění rukojmím, zástavou, neb jistotou, nikoli však zajištění provedením odpůrcího nároku (rozh. čís. 4714 sb. n. s.). Právem proto ocenil odvolací soud dodatečně předmět sporu. Poněvadž pak jej ocenil nad 2.000 Kč, bylo nutno přistoupiti k vyřízení dovolání ve věci samé.

Neodůvodněnou jest výtka nesprávného právního posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Žalobce domáhá se jen soudního výroku, že proti jeho vykonatelné pohledávce jest bezúčinnou hypotekární pohledávka žalovaného Josefa B-a a že jest bezúčinným rozsudek pro zmeškání, vydaný proti žalované dlužnici Štěpánce W-ové. Žádost žalobní přestává na určení této bezúčinnosti soudem, nedožadujíc se soudního výroku, v jakém rozsahu a jakým způsobem mají žalovaní pro žalobcovo uspokojení něco plniti nebo trpěti (§ 12 odp. řádu). Žaloba odpůrcí není žalobou určovací (§ 228 c. ř. s.), nýbrž žalobou o plnění (Bartsch-Pollak z r. 1917, str. 360—361, Ehrenzweig 1928 str. 712), návrh na prohlášení bezúčinnosti jednání neb opomenutí odpůrcova nejen nestačí, není ani potřebným podle § 12 odp. zák. a jest žaloba, končící jen návrhem na určení bezúčinnosti jednání neb opomenutí odpůrcova, nepřípustnou, jak správně dolíčil již odvolací soud, k jehož vývodům se poukazuje. Žaloba určovací byla by sice přípustnou za podmínek § 228 c. ř. s., těch tu však není, poněvadž jest možnou žaloba o plnění. Názor dovolatelův, že jeho žaloba není žalobou určovací, poněvadž navrhovaný jím výrok o bezúčinnosti právního jednání odpůrců jest rázu konstitutivního, nikoli deklaratorního, jest mylným, neboť žalobou o plnění se žádá, by bylo uloženo odpůrci nějaké činění, trpění neb opomenutí, kdežto návrh žalobcův, by jednání neb opomenutí odpůrců bylo prohlášeno bezúčinným, nesměruje k nějakému činění, trpění neb opomenutí

žalovaných. Další názor dovolatelův, že stačí žádost o prohlášení bezúčinnosti, ježto prý odpor proti příkázání pohledávky žalovaného k uspokojení z nejvyššího podání má za účel vyloučiti pohledávku tu z likvidace při rozvrhovém řízení, jest rovněž mylným, neboť při relativní bezúčinnosti, kterou jediné může rozsudek podle § 1 odpůřč. zák. stanoviti, nelze žádati, by pohledávka prvžalovaného byla prohlášena za bezúčinnou v tom směru, že by odpůřce žalobcův byl vyloučen nadobro se svou pohledávkou z uspokojení z nejvyššího podání, nýbrž jen, by hypotekární pohledávka žalovaného byla prohlášena za bezúčinnou proti pohledávce žalobcově s tím účinkem, by žalobce (a jen žalobce) došel uspokojení z nejvyššího podání tak, jako by nebylo hypotekární pohledávky žalovaného. Proti jiným, zadnějším hypotekárním věřitelům podrží hypotekární pohledávka žalovaného při rozvrhu nejvyššího podání plnou účinnost (čís. 5354 sb. n. s.), neboť rozsudek pro zmeškání nelze v řízení odpůřčím prohlásiti za nicotný a naprosto neplatný. Co se tkne žalované Štěpánky W-ové, jest tato dlužnicí a jest přisvědčiti odvolacímu soudu, že proti dlužnici nemůže směřovati odpůřčí nárok, neboť proti ní má žalobce vykonatelnou pohledávku a odpůřčí řád připouští odpůřčí žaloby jen proti třetím osobám, jež něčeho nabyly z napadeného jednání neb opomenutí dlužníkovy (§§ 1, 11—16 odp. ř.).

Čís. 9231.

Ochrana nájemců.

Nejde o přestavbu (§ 31 (1) zák.), získal-li byt, jenž byl již obýván, stavebními změnami toliko na prostornosti co do výše a na lepší úpravě.

(Rozh. ze dne 3. října 1929, Rv II 628/29.)

Proti soudní výpovědi z bytu namítl žalovaný najmě, že byt podléhá ochraně nájemců. Procesní soud první stolice přiklonil se k názoru žalovaného a výpověď zrušil. Odvolací soud ponechal výpověď v platnosti. Důvody: Soud první stolice neposoudil věc právně správně v tom směru, zda jde o přestavbu. Podle spisů města B. bylo ohledně dvorního traktu stavebním konsensem ze dne 21. února 1925 povoleno provedení adaptací a znovuzřízení stropů a podlah a stvrzenkou ze dne 17. září 1927 doplněno, že se povoluje i znovuzřízení střechy zvednutím zdíva z 2,55 m na 3,10 m, kteréž změny byly také provedeny. Tím vším změnily se obytné místnosti tak podstatně, že stavební změny jest považovati za přestavbu i ve smyslu § 31 (1) zák. na ochr. náj. Nevztahuje se tedy vzhledem k § 31 zák. o ochr. náj. zákon ten na byt, o který jde.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.